

Полтавський державний медичний університет
Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

**ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ
ДОСЛІДЖЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ
ЛЮДИНИ**

- **Психологія** – це наука про закономірності виникнення, розвитку і прояви психіки.
- **Психіка** – це продукт розвитку живої матерії, суб'єктивний образ об'єктивного світу, на підставі і за допомогою якого відбувається орієнтація і керування поведінкою.

ПСИХІКА

ПСИХІЧНІ
ПРОЦЕСИ

ПСИХІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ

ПСИХІЧНІ СТАНИ

- **Психічні процеси** — це форми суб'єктивного відображення об'єктивної реальності, за допомогою яких відбувається пізнання світу, засвоєння знань і навичок. Серед них виділяють: *пізнавальні* (відчуття, сприйняття, пам'ять, увага, мислення, мова) і *емоційно-вольові* (почуття, емоції, воля).

- **Психічні властивості** — це індивідуально-психологічні особливості, що дозволяють розрізняти людей, розрізняти їх вчинки і мотиви діяльності.

- До психічних властивостей відносять цілеспрямованість, темперамент, характер і здібності.

- **Психічні стани** — характеризують тимчасову динаміку психічної діяльності, яка впливає на поведінку і діяльність особистості (наприклад тривожність, напруженість, стрес, захоплення).

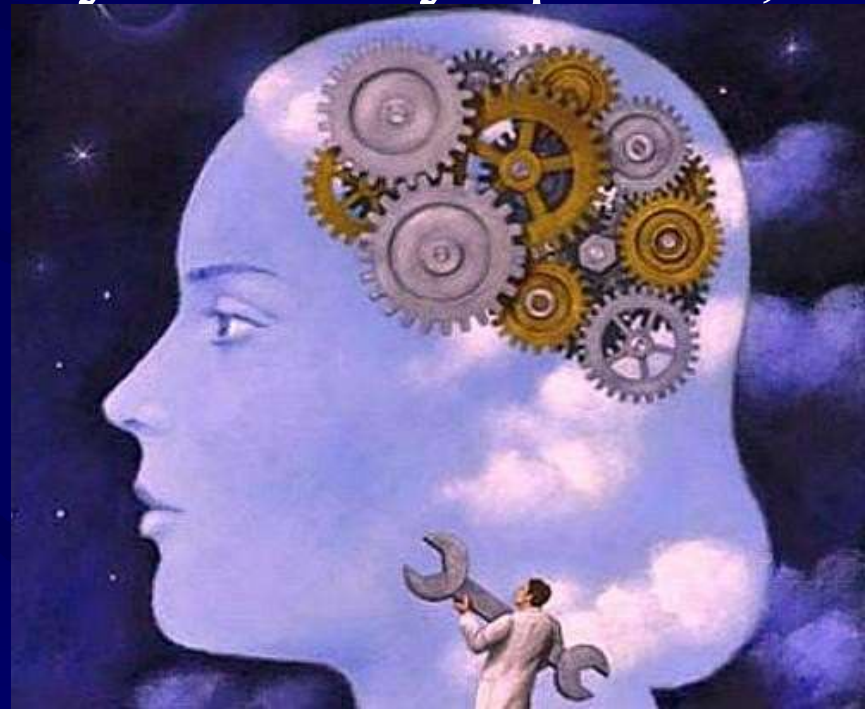
ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

наука про закономірності формування та практичну реалізацію психічних функцій (сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, емоцій, ефекторно-вольової сфери, свідомості) окремо і в їх взаємодії.

Вона дає лікарю методи, які дозволяють помічати незначні зміни в психічному стані хворого, крок за кроком спостерігати за перебігом захворювання, спостерігаючи позитивний або негативний вплив лікування.

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Це область психології, яка вивчає закономірності функціонування психіки в умовах виникнення і перебігу захворювання, лікування хворих людей і використання психологічних факторів в лікувальному процесі, профілактичній і гігієнічній роботі медичного персоналу.

ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

- особистість хворої людини,
- медичний працівник,
- взаємини пацієнта і медичного працівника на різних етапах їх спілкування.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Психологічна оцінка індивідуальних особливостей хворого, змін його психічних функцій під впливом різних психічних і соматичних захворювань
2. Вивчення впливу різних психічних і сомато-неврологічних захворювань на психічну сферу людини і його поведінка.
3. Оцінка ролі психічних впливів у виникненні, перебігу та попередження психосоматичних захворювань, їх психопатологічних ускладнень.
4. Аналіз індивідуальних і професійних психологічних особливостей поведінки та роботи з хворими лікаря та інших медичних працівників.
5. Вивчення психології взаємовідносин хворого і медичних працівників під час здійснення лікувально-діагностичного процесу.
6. Розробка принципів і методів експериментально-психологічного дослідження в клініці, методів корекції і психотерапевтичного забезпечення діагностичного і лікувального процесів.

Медицина психологія

психогігієна

психопрофілактика

клінічна
психологія

межові
стани

нейропсихологія

психосоматичні і
соматопсихічні
розлади

патопсихологія

МЕТОДИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Метод клінічної спрямованої бесіди.
2. Метод спостереження.
3. Експеримент.
4. Психодіагностичне обстеження.

МЕТОДИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

- **Метод клінічної бесіди, (інтерв'ю)** - це метод отримання інформації про індивідуально-психологічні властивості особистості психологічні феномени і психопатологічні , симптоми, внутрішню картину хвороби і структуру проблеми пацієнта, а також спосіб психологічного впливу на людину, вироблений безпосередньо на основі особистого контакту лікаря, психолога і пацієнта.

Метод, клінічної бесіди (інтерв'ю)

- Принципами клінічної бесіди є: однозначність, точність і доступність формулювань, адекватність, послідовність; гнучкість, неупередженість опитування, достовірність отриманої інформації.
- Успіх бесіди залежить від кваліфікації дослідника, яка передбачає вміння встановити контакт з обстежуваним, дати можливість максимально вільно висловлювати свої думки.

Метод, клінічної бесіди (інтерв'ю)

- У процесі клінічної бесіди відбувається збір анамнестичних відомостей і опитування скарг хворого.
- Матеріали анамнезу дозволяють судити про характер хвороби, причини та обставини її виникнення, особливості перебігу та клінічних проявах.
- Збираючи анамнестичні відомості, лікар може оцінити нервово-психічний стан пацієнта в період, що передує захворюванню, дізнатися, чи лікувався хворий раніше і в яких відділеннях, наскільки ефективним було проведене лікування.
- Анамнез дає можливість лікарю визначити ставлення хворого до свого захворювання, особливості психологічних реакцій на хворобу.

Метод, клінічної бесіди (інтерв'ю)

- При опитуванні пацієнта лікар не тільки оцінює фактичний матеріал, а й має можливість визначити його психологічні особливості. Потрібно надати хворому можливість самотійно розповісти про своє захворювання, своє життя, проте розмова повинна спрямовуватися лікарем.
- Дуже важливо правильно, в певному порядку і формі задавати питання, не можна питаннями вселяти хворому ті чи інші відчуття (наприклад, іноді досить запитати хворого, чи немає у нього болів в області серця, і він починає їх відчувати). З особливою делікатністю слід торкатися найбільш інтимних питань життя пацієнта.

- Клінічна бесіда - важливий метод не тільки дослідження хворого, але і взаємодії лікаря з хворим, впливу на пацієнта.

- **Спостереження** – вивчає психічні процеси, стани і властивості у здорових і хворих людей. Проводиться в звичайних умовах життя. Враховується самотійна активність, спостережливість, особливості реакцій пацієнта на те, що відбувається, його взаємини з оточуючими. Воно дає можливість оцінити сон хворого, його апетит, настрій, психічну активність, поведінку тощо.
- **Експеримент** передбачає організацію ситуації дослідження, яке дозволяє здійснити те, що неможливо в спостереженні – відносно повний контроль перемінних.
- **4 види:** лабораторний, природний, констатуючий, формуючий.

ПСИХОДІАГНОСТИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ

На основі психодіагностичного дослідження перевіряють гіпотези про залежності між різними психологічними характеристиками. Виявивши їх особливості в достатній кількості досліджуваних, з'являється можливість на основі відповідних математичних процедур встановити їх взаємозв'язок. Вимоги до психодіагностичного дослідження ті ж, що і до експерименту — контроль змінних. Психодіагностика як область психології орієнтована на вимірювання індивідуально-психологічних властивостей особистості.

ПСИХОДІАГНОСТИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ

Методи психодіагностики:

- **Тестування.** Тест – це проба, завдання або система завдань, які дають можливість швидко оцінити психічний стан або рівень інтелектуального розвитку досліджуваного.
- **Опитування.** Опитувальники – методики, які містять набір питань, на які обстежуваний повинен відповісти, погоджується він з цим твердженням чи ні.

ПСИХОДІАГНОСТИКА

Психодіагностика - це наука і практика встановлення психологічного діагнозу. Діагноз як основна мета діагностики - може встановлюватися на різних рівнях.

1рівень - симптоматичний або емпіричний. На цьому рівні діагноз обмежується констатацією особливостей або симптомів (ознак).

2 рівень - етіологічний, який враховує не тільки наявність характеристик, але і причини їх виникнення.

Зрівень - рівень типологічного діагнозу, який полягає у визначенні місця і значення виявлених характеристик в загальній картині психічного життя людини.

ЕТАПИ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

- Підготовчий (постановка гіпотези, підбір методів)
- Власне експериментальний
- Кількісної обробки даних дослідження
- Інтерпретація отриманих даних, написання висновків

ЕТАПИ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

- На *підготовчому* етапі формулюється питання (гіпотеза), на яке необхідно знайти відповідь. Найчастіше це питання про диференціальну діагностику, про причини або чинники, які визначають специфіку перебігу того чи іншого захворювання, про встановлення індивідуально-психологічних особливостей особистості хворого.
- Після того, як проблема сформульована, можна, перебираючи всі можливі явища, встановити, як і наскільки впливають вони на подію, яка цікавить дослідника. Така попередня відповідь на питання про характер зв'язку подій є *гіпотезою*. Основною вимогою до гіпотези є можливість її перевірки. Часто при плануванні дослідження можуть виникнути кілька ймовірних гіпотез, тоді вони перевіряються послідовно.

Основні психодіагностичні методики для дослідження сфер психічної діяльності

Сфера психической деятельности	Психодіагностична методика
Сприйняття	Сенсорна збудливість Проби Ашаффенбурга, Рехардта, Ліпмана
Пам'ять	Тест десяти слів, піктограма запам'ятовування чисел відтворення оповідань
Увага	Таблиці Шульте, Коректурна проба Рахунок по Крепеліну
Мислення	Тести на класифікацію, виключення понять, силогізми, аналогії, узагальнення, тлумачення прислів'їв Асоціативний експеримент, піктограма
Інтелект	Тест Равена, Тест Векслера
Емоції	Тест Спілбергера Метод кольорових виборів Люшера Госпітальна шкала тривоги і депресії (HADS)
Особистість	Тест Роршаха, ММРІ, САН, ТРАНС Опитувальник Айзенка, «Незакінчені речення» Методика самооцінки Дембо-Рубінштейна

ПСИХОДІАГНОСТИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ

- Останній етап психодіагностичного дослідження обов'язково включає в себе написання узагальнення за отриманими результатами.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

